

41.7

MATERIÁLY

**IX MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ
KONFERENCE**

«VĚDECKÝ PRŮMYSL EVROPSKÉHO KONTINENTU- 2013»

27 listopadu - 05 prosinců 2013 roku

**Díl 29
Ekologie
Zeměpis a geologie**

Praha
Publishing House «Education and Science» s.r.o
2013

Vydáno Publishing House «Education and Science»,
Frýdlanská 15/1314, Praha 8
Spolu s DSP SHID, Berdianskaja 61 B, Dnepropetrovsk

**Materiály IX mezinárodní vědecko - praktická konference
«Vědecký průmysl evropského kontinentu– 2013».** - Díl 29.
Ekologie.Zeměpis a geologie.: Praha. Publishing House
«Education and Science» s.r.o - 96 stran

Šéfredaktor: Prof. JUDr Zdeněk Černák

Náměstek hlavního redaktor: Mgr. Alena Pelicánová

Zodpovědný za vydání: Mgr. Jana Štefko

Manažer: Mgr. Helena Žáková

Technický pracovník: Bc. Kateřina Zahradníčková

IX sběrné nádobě obsahují materiály mezinárodní vědecko - praktická
konference «Vědecký průmysl evropského kontinentu» (27 listopadu - 05
prosinců 2013 roku)
po sekcích Ekologie.Zeměpis a geologie.

Pro studentů, aspirantů a vědeckých pracovníků

Cena 270 Kč

ISBN 978-966-8736-05-6

© Kolektiv autorů, 2013

© Publishing house «Education and Science» s.r.o.

ZEMĚPIS A GEOLOGIE

HYDROLOGIE A VODNÍ ZDROJ

Ющенко Ю.С., Костенюк Л.В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра гідроекології, водопостачання та водовідведення

ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ СРДС ВЕРХНЬОГО ПРУТУ

Дослідження сучасних річково-долинних систем (СРДС) потребує формування відповідної бази даних ГІС, на основі аналізу історії та регіональних умов їх розвитку. Охоплення всієї СРДС і формування відповідних складових ГІС є головним етапом руслознавчих досліджень територіальних структур СРДС, русел і заплав. Для достатньо крупних систем вона виявляється досить складною. Складність полягає не тільки в обсягах робіт, але і у тому, що різномасштабні складові системи все детальніше реагують на дію місцевих чинників, однорідні ділянки стають все дрібнішими. В таких умовах необхідно виявити певний ієрархічний поділ СРДС і для різних складових застосовувати відповідну методику досліджень. На нашу думку тут доречно і правильно застосувати поділ територіальних структур, одиниць, котрий використовують у фізичній географії та геоморфології. Він полягає у виділенні регіональних і типологічних одиниць.

Якщо застосувати його до достатньо крупних СРДС то приходимо до виділення головних та другорядних, дрібномасштабних складових. Рубіж може бути пов'язаний з особливостями геоморфологічного районування території (регіону). Водночас він пов'язаний з порядковою структурою системи. Його можна розглядати у взаємній ув'язці даних двох підходів.

Про подібні особливості будови річкових систем відомо у геоморфології. Наприклад І.С. Щукін [6] вважав, що: «У басейнах крупних річок зазвичай виділяють верхню, середню та нижню течію. Під верхньою течією, на нашу думку, слід розуміти ту ділянку басейну де ще немає головної річки... Головна річка, що утворилася від злиття вказаних основних складових (верхніх ланок) презентує нижче розташовану середню течію – зазвичай найбільшу за протяжністю та охопленням водозбірного басейну частину річкової системи... головна рівнинна річка може приймати у своїй середній течії інші річки, що власні водозбори і не поступаються за величиною головній. Так можуть виникати ріки-близнюки. Нарешті, нижня течія ріки, або її дельтова область, є областю переважання акумуляції.»

Використання нами програмного забезпечення ArcGIS, дозволило поєднати гідрографічну мережу басейну Верхнього Пруту з геоморфологічним районуванням його території [2-5]. На цій основі нами виділено головні складові сучасних річково-долинних систем басейну Верхнього Пруту (рис. 1).

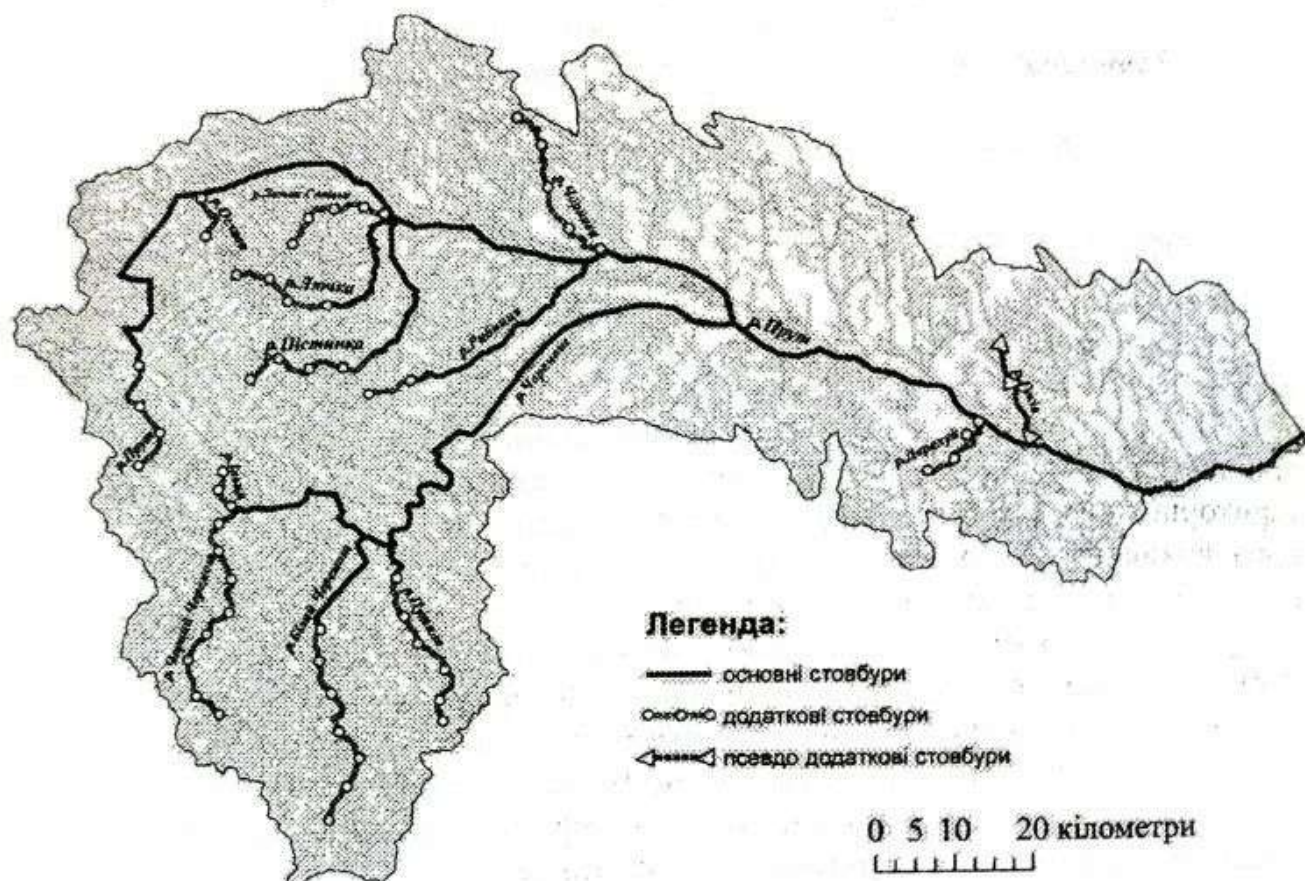

Рис. 1. Головні складові сучасної річково-долинної системи басейну Верхнього Пруту [1].

В межах річково-долинної системи виділяються головні (основні та додаткові) стовбури річкової мережі. До основних стовбурів відносяться ділянки долин, що перетинають декілька геоморфологічних областей, або більше двох районів. Додатковий стовбур виділяється при переході річкової системи в другий геоморфологічний район. Таким чином, основний стовбур починається із додаткового, при переході останнього в наступний район чи іншу геоморфологічну область.

В досліджуваному басейні основними стовбурами СРДС є власне ріка Прут та його головні допливи: Черемош, Рибниця та система Пістинки-Лючки.

В басейні Черемошу, як основні виділені наступні його гідрографічні складові: частина Чорного і Білого Черемошів та нижня частина р. Путили.

Межа переходу від додаткового стовбура до основного, також корелюється із рубежами відповідних однорідних ділянок днищ долин. Так, для р. Путила, межа основного стовбура не співпала з межею геоморфологічних районів, оскільки відносно однорідна ділянка днища долини додаткового стовбура зміщена і простягається в межі Скибових Карпат. Загалом, межі характерних ділянок днищ долин досить часто не співпадають з відомими загальними геоморфологічними межами. При таких не співпадиннях, ми надаємо перевагу саме особливостям долин, оскільки з ними якраз і пов'язані умови розвитку річки. Тобто, межі стовбурів співпадають з межами однорідних ділянок долин.

До додаткових стовбурів СДРС Верхнього Пруту нами віднесені: гірські ділянки витоків Пруту, Білого і Чорного Черемошів, Путили, Рибниці, Пістинки та Лючки. Річки Ільця, Ослава, Лючка Сопівка, Чорнява та Дерелуй виділені нами як додаткові стовбури повністю.

Дві останні віднесені нами до даної категорії на основі додаткових параметрів:

- ✓ в нижній течії їх порядок досягає 5;
- ✓ їх гідрографічна мережа охоплює більшу територію геоморфологічного району.

Для Дерелуя також враховано особливості будови днища долини. Розширена ділянка продовжується вище злиття з р.Коровія, де утворюється 5 порядок річки. Тому і стовбур продовжується вище.

Нами виділено також окремо категорію псевдо додаткових стовбурів, до якої віднесено р. Гуків. Хоча вона і перетинає два геоморфологічні райони, її порядок становить лише 4, і за морфологічними ознаками долини вона майже не відрізняється від сусідніх лівобережних приток Пруту.

Виділені нами головні, стовбурні частини СДРС Верхнього Пруту відображають найважливіші риси геолого-геоморфологічної будови території, історію розвитку долин і відповідну історію функціонування системи потік-русло. Наступна наша задача: виявити морфометрично цілісні, однорідні територіальні одиниці, дати їх характеристику і розвинути відповідну базу даних ГІС. Водночас зауважимо, що поза нашими дослідженнями залишаються дургорядні, дрібномасштабні складові СДРС, які ми віднесли до типологічного рівня. Це долини першого-четвертого порядків. За аналогією з терміном «малі річки» їх можна назвати малими річково-долинними системами. Вони включають первинні та більш розвинуті ланки. Для їх вивчення необхідно застосовувати іншу ніж наша, методику. Це може бути типологічне дослідження з із врахуванням специфічних рис різних геоморфологічних районів.

Література:

1. Костенюк Л.В. Закономірності руслоформування у річковій системі Верхнього Пруту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук : спец. 11.00.07 «Гідрологія суші, водні ресурси, гідрохімія» / Л.В. Костенюк. – Чернівці, 2012. – 20 с.
2. Кравчук Я.С. Геоморфологія Передкарпаття / Кравчук Я.С. – Львів: Меркатор, 1999. – 188 с.
3. Кравчук Я.С. Геоморфологія Скибових Карпат / Кравчук Я.С. – Львів: видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 232 с.
4. Кравчук Я.С. Геоморфологія Полонинсько-Чорногірських Карпат / Кравчук Я.С. – Львів: видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 188 с.
5. Цись П.Н. Геоморфологія Советських Карпат : дисс. на соиск. уч. степени докт. геогр. наук. / Цись П.Н. – Львів, 1946 – 1952. – 980 с.
6. Щукин И.С. Общая геоморфология / И.С. Щукин – М.: Изд-во МГУ, 1960. – Т.1. – 616с.
7. Ющенко Ю.С. Геогідроморфологічні закономірності розвитку русел / Ющенко Ю.С. – Чернівці : Рута, 2005. – 320 с.

К.ф.-м.н. Саноцкая Н.А.

*Российский государственный гидрометеорологический университет,
Санкт-Петербург, Россия*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ДИАГНОСТИРОВАНИЯ ЭКСТРЕМАЛЬНОГО СТОКА РЕК АРИДНОЙ ЗОНЫ

В последние годы наблюдается изменение водности рек, которое связывают с изменением климата и антропогенным воздействием. В связи с этим возникает вопрос диагностирования экстремального стока рек – максимального и минимального.

Диагностика позволяет систематизировать и получить наглядное представление о режиме рек, организовать проектную и природоохранную деятельность с использованием методов, максимально учитывающих возможные изменения водности рек. Анализ результатов диагностики позволит специалисту-гидрологу разработать эффективные способы использования водных ресурсов, определить перспективу развития изменений водного баланса и режима водных объектов. Процесс изучения речной системы можно организовать по-разному. В идеале, для каждой крупной речной системы необходимо создать комплекс диагностических методик, отвечающих целевым установкам развития водохозяйственного комплекса.

Основные принципы диагностирования:

OBSAH

EKOLOGIE

STAV BIO - SFÉRY A JEHO VLIV NA ZDRAVÍ ČLOVĚKA

Комлева Е.В. Высокоэнергетические материалы ядерной отрасли: обоснование, регламентация и мониторинг их захоронения	3
Кушнирук Ю.С. Медико-географические аспекты анализа экологического риска территории.....	18

EKOLOGICKÝ PROBLÉMU VELKÝCH MĚST

Сейтметова А. , Талханбаева З. Мұнай тотықтырушы бактериялар биологиясын зерттеу	23
Сташок О.В. Анализ и оценка состояния воздушного бассейна промышленных центров (на примере г.Братска)	27
Мелікян М.Р., Свідло К.В. Екологічні чинники, що враховуються при сертифікації закладів готельного господарства	31
Храброва Е.А., Омельчук Ю.А., Гомеля Н.Д. Оценка эффективности очистки сточных вод производства ионообменных смол от растворимых органических примесей	33

PRŮMYSLOVÁ EKOLOGIE A LÉKAŘSTVÍ PRÁCE

Ковалев С.В., Лазарев С.И., Казаков В.Г. Принципиальные схемы электробаромембранного выделения веществ из промышленных растворов с принудительным охлаждением.....	36
Ковалев С.В. Электробаромембранный аппарат трубчатого типа с интенсивной турбулизацией разделяемого раствора.....	39
Семенова О.І., Бублієнко Н.О., Похітенко І.Ю. Утилізація відходів виноробства	42
Семенова О.І., Бублієнко Н.О., Лаврененко І.В. Вирішення екологічних проблем цукрової промисловості	44
Столяр І.О., Бублієнко О.В. Альтернативні види палива: проблеми і перспективи виробництва біодизелю	46
Бублієнко Н.О., Семенова О.І., Мушинська Н.М. Вирішення екологічних проблем молокопереробної галузі.....	48
Семенова О.І., Бублієнко Н.О., Дика О.П. Проблема біобезпеки трансгенних рослин.....	51

Есенаманова М., Дюсенова З. Зиянды өтеу істерді караудың кейбір іс жүргізу аспектілері.....53

EKOLOGICKÉ MONITOROVÁNÍ

Костюрина А.Н. Влияние температуры на энергетический обмен эмбрионов тимирязевской тилипии59

Скуратова Н.А. Роль экологического сознания в развитии человека62

ZEMĚPIS A GEOLOGIE

HYDROLOGIE A VODNÍ ZDROJ

Ющенко Ю.С., Костенюк Л.В. Особливості Будови срдс Верхнього Пруту67

Саноцкая Н.А. Теоретические принципы диагностирования экстремального стока рек аридной зоны70

KARTOGRAFIE A GEOINFORMATIKA

Прохорова Е.А., Семин В.Н. Информационные ресурсы для создания баз данных и решения задач социально-экономического картографирования73

Шокпарова Д.К., Мамытов Ж.Ү. Қазақстандағы ландшафттарға бейімделген егіншілік жүйесінің дамуы және жаңа зерттеу бағыттары.....79

Хафизов А.Р., Хазипова А.Ф. Учет тепловлагообеспеченности фаций водосборов при катенарном подходе обоснования водных мелиораций81

TECHNIKA A TECHNOLOGIE ZÍSKÁVÁNÍ UŽITKOVÝCH NEROSTŮ

Терехов Е.В. Особенности управления земельными ресурсами в условиях открытых горных разработок в контексте регионального развития87